

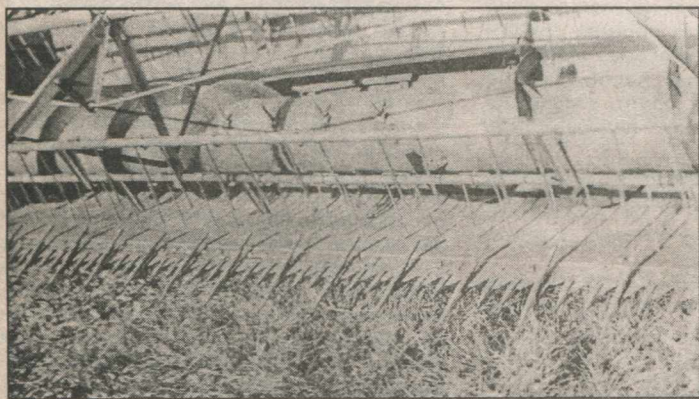
«КУЛІБІН» ІЗ БЕРЕЗИНИ

ІНТЕЛЕКТ НЕ В КЛАСАХ, А В ГОЛОВІ

У сімдесятих роках минулого століття жителю села Березина Григорію Устиновичу Москалюку приділили неабияку увагу журналісти районної газети «Зоря», обласної – «Червоний прапор», республіканської – «Сільські вісті» і навіть всесоюзна компартійна «Правда» згадала про нього. Торік у районці знову йшлося про цікаві сторінки життєпису цього талановитого самородка, який із чотирикласною освітою польської школи «мацежи» і заочними одинадцятьма класами радянської у технічній творчості досяг висот, рівних інтелекту інженерів із вищою освітою, а то й цілих колективів науково-дослідних інститутів.

У вовницькому колгоспі Григорій Москалюк виконував обов'язки своєї рідної технічної «швидкої допомоги». Коли на якійсь виробничій ділянці виникали проблеми, туди оперативно залучали кмітливого комбайнера. Треба автопоїлки змонтувати – будь ласка, Григорію Устиновичу. Треба «збудувати» підвісну дорогу – знову до беручого і вмілого майстра. У Вовничих Григорій Устинович вперше вніс рацпропозицію, щоправда, особливо у зміст слова «раціоналізатор» не вникав. Просто трактори у господарстві були без гідравлічної системи, а сільгоспінвентар, який надходив, уже був розрахований на неї. Тоді березинський «Кулібін», як кажуть, «розкинув мізками» і невдовзі змонтував пристрій для підймання гідравлікою. Довелося Григорію Устиновичу модернізувати і картоплесаджалку. Тоді приїжджав у господарство Василь Іванович Гринько із млинівської «Сільгосптехніки», на власні очі переконався, що технічна кмітливість не тільки заслуговує на увагу, а й на застосування в інших колгоспах...

«ПАЛЬЦІ» МОСКАЛЮКА

Та чи не найрезонансний винахід Григорій Москалюк «зметикував» у 1972 році під час жнив. Тоді березинський диво-майстер працював у зооветеринарному технікумі у райцентрі. Проливні дощі і вітри покляли зернові на землю, відтак хлібозбір загальмував. Рятувати ситуацію довелося оперативно, бо хід збиральної кампанії пильно контролювало районне начальство. Тоді у парі з Миколою Івановичем Гривою змоделивали відповідні пальці, які піднімали збіжжя і подавали його на жатку. Випробував Григорій Устинович власне творіння на своєму комбайні. Покоси, як на замовлення, піднімалися пальцями, подавалися на жатку. Як кажуть у таких випадках, процес пішов.

На оті випробування навпроти нинішньої автозаправки «Журавлина» нагодився працівник райкому Компартії. Коли ж вгледів оте Москалюкове диво і, зрозумівши, що це ледь нетехнічна революція у жнивному застою, швиденько відкланявся і на всіх парах подався у Млинів. А за хвилину десять на поле до технікумівського новатора завітав перший секретар райкому Михайло Усанов. І відразу до комбайнера:

- Ану показуй, що ти тут зробиш!

Невдовзі до комбайна з'їжджалося усе районне начальство, із району у колгоспи дали наказ у кузнях виготовляти «пальці Москалюка». Завітав до автора рацпропозиції і добродій Золотарьов із обласної «Сільгосптехніки». Взяв одного пальця, так би мовити, на показ... Якраз тоді слава про комбайнера з інтелектом і вмінням

конструктора прокотилася по всьому Радянському Союзу. Звісно, з легкої руки журналістської братії.

ГРАМОТА – НЕ «ЗАПОРОЖЕЦЬ»

Зрозуміло, що Григорій Устинович, як людина розумна, припустив, що ця рацпропозиція варта якоїсь винагороди. Та й керівники районних організацій та установ були непроти відзначити майстра із золотими руками і світлим розумом. Через три з половиною десятиліття після цього раціоналізаторського буму талант із Березини щиро зізнається:

- Знаєте, я думав, може, хоч «Запорожця» виділять за прорив у хлібозборі...

Якщо порівняти ціну «Запорожця» і втрати, яких тоді могли зазнати господарства під час жнив, то навіть невникаючи у абсолютно точні підрахунки, можна констатувати, що таке порівняння марне. «Запорожець» тоді коштував кілька тисяч карбованців, а втрати сягнули б десятків і сотень тисяч карбованців. Щоправда, як моральну компенсацію за труди і творчість автора раціоналізаторської пропозиції заохотило грамотою районне управління сільського господарства. А це – грошовою премією у розмірі 26 карбованців, яких Григорій Москалюк так і не одержав. А ось рідний технікум виплатив рятівникові жнивних темпів 80 карбованців.

Патента на свій винахід його автор так і не одержав. Пояснили просто: якби Григорій Москалюк працював у «Сільгосптехніці», тоді б ситуація про авторство розвивалася б за іншим сценарієм. А так, мовляв, звиняйте, Григорію Устиновичу. На тому авторська епопея завершилася.

А згодом у господарства стали надходити пальці заводського виробництва, які мало чим відрізнялися від тих, яким дав життя раціоналізатор із технікуму. Ймовірно, хтось працював там, де треба

НА САНЯХ... 100 КМ/ГОД

У шістдесятих роках ХХ століття у Григорія Москалюка «кебета так варила», що ідеї народжувалися чи не щодня, а ось втілював у життя лише деякі. Якоюсь спілкуючись із льотчиками, які з «кукурузників» розсівали міндобрива на колгоспні поля, поцікавився, як працює пропелер, про особливості його дії. Відтак разом з односельчанином Василю Казміруком взялися конструювати аеросани. Щоправда, згодом розійшлися у поглядах на те, яких розмірів мають бути лопасті, тож кожен торував свій шлях. Як результат – Григорій Москалюк змонтував аеросани, запозичивши деякі конструкторські рішення від творців мотоциклів з «колясками».

Ті аеросани знала вся округа, бо куди тільки засніженими дорогами і полями конструктор з Березини не добирався. Якоюсь навіть довелося втікати від незнайомців в офіцерській формі. Григорій Устинович припустив, що це міліція, яка може покарати за творчі вольності. Втім, згодом передумав і зупинився. З'ясувалося, що зацікавили аеросани льотчиків, яких водій-екстремал прийняв за правоохоронців. Літун розглядає диво на личках, прищмокували язиками і захоплено відгукувалися про того, хто змайстрував санчата з пропелером. Один пасажир на них міг розвинути швидкість 100 кілометрів, а два – 60 кілометрів за годину. Погодьтеся, що покататися з таким вітерцем нині знайшлося б чимало охочих. До речі, і до цього часу Григорій Устинович зберігає на горіщі два пропелери і у разі потреби готовий зробити конструкторський екскурс у молодість. Отож аматорів обзавестися аеросанями ця інформація має зацікавити. А знайти Григорія Москалюка у Березині легко: людину із золотими руками, ясным розумом і доброю душею тут знають усі...

Віталій ТАРАСЮК.